

Найпоширеніша причина, по якій батьки віддають у дитячий садок дітей, пов'язана з тим, що мама змушена виходити на роботу. Зазвичай це трапляється, коли закінчується відпустка по догляду за дитиною. Але, на жаль, не всі діти схильні до таких змін у своєму житті.

Якщо дитина не хоче ходити в дитячий садок, що робити?

Серйозною проблемою для батьків стає період адаптації дитини до нових умов. Фахівці ділять дітей на три групи по пристосуванню до дитячого садка. Дітлахи, у яких в період адаптації починаються нервово-психічні розлади і часті простудні захворювання, відносяться до першої групи. Діти, які часто хворіють, але явні ознаки нервового перенапруження в них не спостерігаються, входять у другу групу, а третю групу складають діти, що пристосовуються до садка без ускладнень.

У дитячий садок починають приймати дітей з півтора року, але найбільш підходящим віком вважається 3 роки. Хоча і в цьому віці адаптація до дитячого саду процес не швидкий. Середня його тривалість становить близько місяця. Коли дитина тільки починає ходити в садок, небажання йти, страхи і так далі - цілком зрозумілі. Звичайно ж, умови перебування в дошкільному навчальному закладі відрізняються від домашніх. У дитячому садку дитина вже не в центрі уваги, як вдома, вихователь і нянечка розподіляють свою увагу рівномірно на всіх дітей. Дитину лякає нова обстановка, велика кількість незнайомих людей і, найголовніше, відсутність любої матусі, поряд з якою малюк почуває себе захищеним. Ці причини і викликають психічний стрес, який виражається плачем.

Щоб адаптаційний період пройшов менш болісно і швидше, дитину потрібно підготувати заздалегідь. Дитина повинна звикнути до необхідності відвідувати дитячий садок. Від того, наскільки дитина буде краще знати те, до чого готуватися, чого очікувати, залежить готовність дитини до зустрічі з новим колективом, з новими умовами.

Спочатку, по можливості, мама повинна зменшити час перебування зі своєю дитиною. Наприклад, на прогулянки нехай ходять тільки тато, частіше залишайте малюка з бабусею і йдіть у своїх справах.

Також потрібно більше і частіше розповідати дитині про дитячий садок, зводити її туди, щоб у неї склалося уявлення про нього.

Режим дня малюка постарайтеся наблизити до такого, який у дитячому садку, за кілька місяців до вступу в нього.

Для того, щоб дитина звикла до спілкування з іншими дітьми та дорослими, вибирайте для прогулянок дитячі парки та майданчики, походіть в дитячі центри на розвиваючі заняття. Намагайтеся частіше ходити в гості, на свята, дні народження друзів.

Постарайтеся познайомитися з вихователями групи заздалегідь і розкажіть про індивідуальні особливості вашої дитини.

Не можна віддавати дитину в садок відразу після перенесеної, навіть несерйозною хвороби. Він повинен ще набратися сил, інакше величезне адаптаційне навантаження може вилитися дуже важкими наслідками в плані фізичного і психічного здоров'я.

Після того, як ви привели дитину в садок і залишили одну, то обов'язково заспокойте її, сказавши, що ви за нею через деякий час повернетесь.

У перші дні потрібно приводити дитину з ранку на 1,5-2 години, тому в перші місяці не виходьте відразу на роботу. Потім можна залишити на сніданок разом з іншими дітьми, ще через кілька тижнів можна спробувати залишити на денний сон. Такий поступовий режим звикання найчастіше не викликає у дитини стресового стану.

Постарайтеся розлучатися з дитиною легко і швидко. Інакше ваше занепокоєння може передатися і дитині. Якщо дитина важко розлучається з мамою, то відводити її має тато. Тим паче стриманості у чоловіків більше, а чутливості менше, ніж у жінок.

Можна вибрати разом з малюком улюблену іграшку, яка буде ходити разом з ним кожен день в садок і знайомитися там з іншими іграшками. А після садка спитайте іграшку, що з нею відбувалося в дитячому садку, з ким вона познайомилася і дружила, хто її засмутив, чи не нудьгувала вона по дому. Це допоможе вам дізнатися про те, як малюкові вдається звикнути до садка.

Позитивний результат може дати гра в дитячий садок, де яка-небудь з іграшок буде самою дитиною. Подивіться, що буде робити і говорити ця іграшка, навчіть її разом з дитиною заводити друзів і вирішити проблеми дитини через неї.

Може скластися така ситуація, що дитина не хоче ходити до конкретного вихователя. Якщо це повторюється щодня, то спробуйте дізнатися наскільки претензії дитини обґрунтовані, чи дійсно вихователь погано поводить себе з малюком, кричить і лається на дітей. Якщо ж це не так, то поговоріть з вихователем про це. Хороший і грамотний вихователь повинен постаратися знайти підхід до вашої дитини. Якщо ж через деякий час ситуація не зміниться і дитина як і раніше не хоче йти до цієї виховательки або слова дитини підтвердилися, то постарайтеся перевести дитину в іншу групу. Не допускайте того, щоб ваша дитина страждала і спілкувалася з неприємними людьми, адже в садочку дитина буде проводити більшу частину часу.

Якщо дитина вже давно ходить в дитячий садок, а потім раптом ні з того, ні з сього відмовляється, то спробуйте з'ясувати причину цього. Можливо, малюк на когось образився чи втомився від раннього підйом з ранку. Якщо причина несерйозна, то через деякий час він знову захоче в дитячий садок.

Якщо ж його "нелюбов" до садочку наростала з часом і потім стала хронічною, то швидше за все справа в тому, що дитині там нудно, заняття для нього нецікаві. У цьому випадку навчіть дитину самій розважати себе, нехай бере з собою свої улюблені ігри та іграшки.

У будь-якому випадку відмовитися від дитячого саду потрібно, якщо:

- дитина відвідує садок більше 4-6 тижнів, але так і не звикла, активно відмовляючись туди ходити;
- поведінка дитини стала агресивною;
- нервовий стрес у дитини, що супроводжується енурезом, нічними страхами і ін.

Як заклопотаним батькам знайти час на дитину

Кожна родина, мріючи про дитину, уявляє, якими чудовими батьками вони стануть своєму синові або доньці. У своїх мріях ми бачимо, як будемо день і ніч грати зі своїм малюком, облаштовувати йому кімнату, купимо всі іграшки світу, прочитаємо безліч книг, передамо свої знання і вміння. А головне – будемо уважними, терплячими і дбайливими мамами, які здатні вчасно побачити проблеми і прийти на допомогу, з легкістю завоювати довіру і любов улюбленого чада. Але, коли в нашому житті з'являється малюк, часто реальність вносить свої корективи.

На роботі часто доводиться затримуватися, тому що справ дуже багато, а грошей на всю красу життя як завжди не вистачає.

Після важкого робочого дня ваша дитина замість того, щоб порадувати батьків гарною поведінкою, влаштовує сцени, колупається в тарілці, не хоче прибирати іграшки, а всі ваші спроби відправити його в ліжко обертаються справжнім скандалом, в якому страждаєте не тільки ви і дитина, а й сусіди.

Вас все частіше відвідують думки, що щось у вашому житті не так, раз замість радості спілкування з власним чадом ви придбали тільки клопіт. Як же досягти такої бажаної гармонії у спілкуванні зі своєю дитиною? Адже це просто необхідно, і не тільки вам, а й самому малюкові.

У житті нам завжди доводиться робити вибір. Відмовившись від кар'єри, ви не зробите свою дитину щасливою, але іноді треба по можливості не переробляти понад графіку і з чистою совістю прийти раніше додому. Проводячи час у дитячому садку увесь робочий тиждень, дитина має велику потребу в батьківському теплі й увазі, і вечірні капризи зайве тому підтвердження.

Якщо ви дійсно любите свого малюка, то вам варто вже сьогодні замислитися над тим, як часто ви проводите з ним час (не рахуючи приготування обідів, душа перед сном і дорогу в садок). Як часто ви граєте разом, гуляєте, просто розмовляєте? Як правило, після детального аналізу батькам стає соромно. Замість того, щоб витратити час на докори сумління і жалкувати про нездійснене, краще не гаючи ні хвилини почати діяти.

Ось кілька пропозицій для тих, хто бажає з користю для себе і дитини змінити життя на краще:

1. Навіть якщо ви дуже зайняті, час на дитину має бути завжди!

Важкий робочий день відкладає свій відбиток. Тому постарайтеся, приходячи додому, залишати за порогом турботи і справи, пов'язані з роботою. Придумайте для себе ритуал, який допоможе звільнитися від важких думок, розслабитися і заряджати силами і енергією на вечір у колі родини.

Наприклад, можна прийняти душ з аромомаслами або полежати 10 хвилин на ліжку під звуки природи або улюбленої музики. Для когось відмінним способом розслаблення є ванна для ніг і кухоль чаю з лимоном. Головне, щоб цей ритуал міцно увійшов у ваше життя і допомагав відновленню сил.

2. Навчіться довіряти йому. Частіше говорите про те, що без нього у вас вийшло б не так добре. Малюк відчує свою значущість, отримає необхідні в житті навички, а головне – проведе час з вами.

Якщо правильно організувати процес, вчасно пояснити і показати, що потрібно від дитини, то найближчим часом у вас в будинку з'явиться чудовий помічник. Головне – не лаяти його і не дратуватися, якщо щось вийде не зовсім добре, адже це всього лише робочий момент. Чим раніше ви знайдете час на навчання, тим швидше маля стане самостійним.

3. Чудово, якщо кожен вечір вся родина буде збиратися разом і грати в лото або іншу настільну гру, добре, що в наш час є з чого вибрати. Запропонуйте дитині помалювати або поліпити з пластиліну.

Часто батьки уникають цих занять, тому що вони досить клопітні. Обладнайте місце спеціальної клейонкою, малювати і ліпити можна на кухні, щоб не постраждали килимові покриття. Пам'ятайте, що радість дитини від цікавого заняття коштує того, щоб зайвий раз помити підлоги! Адже немає нічого зворушливішого, ніж з любов'ю подарований вам перший малюнок донечки чи синочка.

4. Нехай у вашій родині традиційним стане вихідний, проведений в колі сім'ї. Дитина із задоволенням візьме участь у тематичному дні.

Наприклад, проведіть суботу в жовтому кольорі: ви можете надіти жовті речі, надуйте жовті кулі, посмажте на сніданок жовту глазунью, налейте у склянки апельсиновий сік. Пошукайте разом з дитиною всі картинки з жовтим кольором в улюбленій книжці з дитячими віршами. Знайдіть згадки цього кольору в самих віршах або казках. Купіть жовту крейду і намалюйте разом з дитиною сонечко на асфальті.

Ще ви можете пограти в туристів. Для цього разом з дитиною зберіть рюкзаки, намалюйте список необхідних речей. У міру збору викреслюйте зі списку зібране. Не забудьте зробити разом смачні бутерброди, взяти з собою компас і навчити малюка його використовувати. Не зайвим буде намалювати план маршруту і разом з дитиною шукати дорогу, орієнтуючись по знайомих для нього місцях. Візьміть фотоапарат. Такий день ви запам'ятаєте надовго.

Якщо проявити фантазію, придивитися до перевагам малюка, то можна придумати відмінні спільні розваги. Повірте, у дитини просто не залишиться часу на капризи, а у вас – на зайві переживання.

5. Варто придумати систему заохочень за гарну поведінку та допомогу батькам. Для цього можна використовувати дошку з магнітиками, набравши певну кількість яких можна отримати подарунок – цікаву книжку, іграшку, диск з мультфільмом або щось інше. Цим ви привчите дитину до обов'язків, вирішите проблему з поведінкою, заощадите свій час на вмовляння.

6. Частіше розмовляйте з малюком, він повинен знати, що ви завжди готові його вислухати, так він почне довіряти вам, і ви уникнете багатьох проблем у майбутньому. Хваліть дитину, давайте оцінку його вчинків, пояснюйте йому свої дії.

Життєві проблеми і труднощі не повинні позначатися на вашому малюку, адже він найдорожче, що у вас є. Пам'ятайте про це, і миле дитяче «я тебе люблю» перед сном стане найкращою нагородою за ваші старання!

ПАМ'ЯТКА ДОРОСЛОМУ!

Ми дивимося на дітей щодня, своїх рідних або вихованців. А от чи бачимо ми їх, а тим паче чи розуміємо? Усім небайдужим дорослим, дорослим, які прагнуть розуміти дітей і бути зрозумілими, пропонуємо пам'ятку.

ЗРОЗУМІЙ МЕНЕ!

Вплив телебачення на розвиток дитини

Нині процес спілкування батьків і дитини ускладнений. Адже телебачення займає весь вільний час, роблячи дітей адитивними й залежними. Перегляд телевізійних передач, реклами, мультфільмів негативно впливає на емоційний фон і поведінку дитини.

Теорії, в яких доводиться, що захоплення телебаченням спричинене чимось одним, і що це захоплення можна усунути простим педагогічним втручанням або забороною, - неправильні. Вплив засобів масової інформації на життя родини зростає через зайнятість батьків, через небажання відстежувати якість інформації, що призводить до ослаблення батьківського впливу на дітей. Засоби масової інформації впливають на загальний стан дитини: спричиняють зниження фізичної та соціальної активності, появу неусвідомлених страхів, пов'язаних, наприклад, із переглядом художнього фільму, формування сумнівних цінностей, схильність долати проблеми наодинці.

Давайте ж подивимося, як впливає на розвиток дітей «блакитний екран»?

У віці від 1,5 до 3 років діти надзвичайно швидко опановують мову завдяки психологічній включеності у спілкування з дорослими. Задоволення, яке одержує дитина від слухання, спонукає її щоразу наблизитися до дорослого й насторожувати свій слух. Водночас дитина в цьому віці активізує власне вербальне спілкування, постійно звертаючись до дорослого: запитує, намагається зрозуміти відповіді. Батьки, які повністю залишають дитину з телевізором, можуть не помітити пагубного впливу телеекрану на розвиток дитини. Проведені Британськими вченими дослідження дітей у віці від 2 до 5 років довели існування прямого зв'язку між залученням дитини до телевізора й погіршенням комунікативних здібностей. Однобічність контакту з телевізором, коли він «розмовляє» з малюком, не зупиняючись і не відповідаючи на запитання, призводить до того, що дитині стає важко спілкуватися з однолітками й дорослими, вона пізніше починає говорити.

Досягнення сучасного телебачення у спецефектах, формах і способах залучення глядача призводить до того, що надмірний перегляд телепередач може спричинити перевтому й перезбудження дитини: вона стає млявою, примхливою і дратівливою. Оволодіння сприйняттям виявляється в тому, що дитина, виконуючи предметні дії, переходить до зорового орієнтування. Приблизно у 2 роки підставою для виокремлення предметів стають багато істотних і несуттєвих ознак: зорові, слухові, тактильні. Якщо дитина сидить кілька годин біля екрану, вона втомлюється, і при цьому енергія реалізується не природним шляхом, а переростає в незадоволення, роздратування, агресію. Від народження до 1 року остаточно формується зір: підвищується його гострота, координація, сприйняття кольору, зіниці вчаться адаптуватися до змін освітлення – у цей період зайві навантаження на очі небажані. Телевізор для дитини – яскрава пляма, рухома картинка зі звуком.

У ранньому віці відбувається становлення розумової діяльності. Основну роль у формуванні всіх здібностей у ранньому віці відіграє сприйняття. Від нього залежить поліпшення пам'яті, мови, мислення й рухів. Хронологічно формування у дітей наочно-образного мислення починається в кінці раннього віку за часом збігається з двома подіями: становленням елементарного самопізнання і початком розвитку здатності до довільної саморегуляції. Супроводжується все це розвиненою уявою. Коли джерелом

інформації стає телевізор, малюк одержує вже готові образи. Через те, що дитина зазвичай відтворює дії й ситуації, запозичені від дорослих, уява в цей період працює скоріше як механізм, а не як активна діяльність. Тому перегляд телепередач з усім звуковим і колірним різноманіттям може перешкодити вияву фантазій і творчості дитини.

Під час перегляду телевізора маля не дуже розуміє сюжетні перипетії, але основну думку воно засвоює й ідентифікує себе з тим, що відбувається на екрані. Найшкідливішими для психіки дитини є не випуски новин і навіть не бойовики з кров'ю та бійками, а популярні **фільми-катастрофи:**

цивілізація гине, на вулицях міста з'являються потвори, на Землю нападають інопланетяни. Такі жахи всесвітнього масштабу здатні викликати в дитини різні страхи, нічні жахи і стати причиною нервовості й агресивності.

Не слід дозволяти дитині переглядати і фільми жахів, оскільки, на відміну від дорослих, малята ще не вміють чітко відрізнити вигадку від реальності, а особливо в напружені моменти забувають, що все, що відбувається на екрані, насправді не існує. Згодом дитина не буде обмежуватися пасивним переглядом – обов'язково підуть голосні коментарі й попередження героїв про небезпеку, плач. Щоб запобігти такій бурхливій реакції, можна урізноманітнити репертуар домашнього «відеосалону» музичними мультфільмами.

У випадку відсутності контролю батьків за змістом і часом перегляду кінопродукції, телебачення негативно вплине на розвиток дитини. Буде спостерігатися:

1. Зниження фізичної, інтелектуальної та соціальної активності. Коли дитина дивиться телевізор, вона втрачає інтерес до інших видів діяльності.

2. Агресивна поведінка: жорстокість, агресивність телегероїв підвищують агресивність дитини в житті.

3. Поява страхів: дитячій свідомості властиво все сприймати буквально. Екран має ту ж силу, що й реальні події. Навіть якщо дитина не боїться «страшних» героїв під час перегляду, вона може згадати побачене потім і злякатись уві сні. Діти починають розуміти різницю між реальністю й вигадкою тільки в шкільному віці.

4. Зниження соціальних цінностей. Деякі передачі пропагують терпимість, уміння ділитися, доброту й чесність.

5. Невміння долати проблеми. Дитині, повністю відданій телевізору, згодом важче приймати рішення, нелегко долати труднощі.

6. Затримка інтелектуального розвитку та соціальної адаптації.

7. Слабкий розвиток уяви і творчих здібностей. Візуальна інформація простіша для сприйняття і, за рідкісними винятками, залишає мало місця для міркувань і творчих ідей.

8. Ослаблення зв'язків із родиною та зовнішнім світом.

Є й інший аспект впливу телебачення на життя дитини. Важливо, щоб вони дивилися телепередачі разом із батьками. У цьому випадку телебачення стає корисною методичною допомогою в навчанні, а також приводом для дискусій з різних питань, однак, за умови правильного використання всього

матеріалу передачі. Можна зменшити негативний ефект телевізора за допомогою ретельного регулювання перегляду передач:

1. Установлення меж. До 18 місяців діти взагалі можуть обходитися без телевізора. З 18 місяців півгодини в день – цілком достатньо, починаючи з 2 років – не більше 1 години.

2. Дотримування обмежень. Планування діяльності дитини після перегляду передачі.

3. Правильне планування часу.

4. Спільний перегляд телепрограм дає змогу корегувати побачене, пояснювати вчинки героїв.

5. Творчий підхід може виявитися в переказуванні побаченого дитиною або в зображенні малюнків на теми побаченого.

6. Уникнення використання телевізора як винагороди або покарання, тла чи засобу розслаблення.

7. Активна протидія негативній інформації з телеекрану.

8. Формування позитивних цінностей за допомогою пояснення негативних учинків героїв телепередач.

Щоб оцінити взаємини в трикутнику «Дитина – батьки – телевізор» спробуйте відповісти на запитання тесту, наведеного нижче:

1. Чи переглядає ваша дитина телевізор більше ніж півгодини на день?

2. Чи швидко вона погоджується відійти від «блакитного» екрана?

3. Чи можете ви сказати, що у вас особисто є проблеми з телеманією?

4. Чи багато реклами бачить ваш малюк по телевізору?

5. Чи дивиться дитина новини, нехай навіть у фоновому режимі?

6. Чи часто буває так, що дитина переглядає телепередачі, що не відповідають її віку?

7. Чи можете ви сказати, що знаєте не всі улюблені телепередачі своєї дитини?

8. Чи є у вас «дорослі» телеканали, які ви так і не заблокували для дитячого перегляду?

9. Чи караєте ви дитину «відлученням» від телевізора?

10. Чи трапляється, що дитина без дозволу вмикає телевізор у будь-який час, коли їй заманеться?

Якщо ви відповіли схвально більше ніж на два запитання, отже, у вас є привід говорити про те, що в дитини телезалежність і слід вживати заходи для того щоб позбавити дитину від цієї залежності.

Відкривасмо тасмниці раннього віку

(Нові підходи до адаптації дітей раннього віку)

Кожному, хто працює в ДНЗ, відомо: початок навчального року – важка пора для дітей раннього віку, так як це період адаптації до нових умов. Малюк важко переносить розлучення з мамою, потрапляє в нове оточення, починає спілкуватися з чужими людьми. Важко і батькам, які бачать переживання свого малюка. Нелегко і персоналу групи: діти плачуть, просяться на руки, не дають працювати з іншими дітьми, а вихователю потрібно все встигнути зробити відповідно до режиму, хоч на хвилинку заспокоїти малюка, дати іншим дітям відпочити від крику новенької дитини. Період звикання дітей – безперечно складна проблема. Н.М. Аскаріна, одна із основоположників науки про раннє дитинство, неодноразово зверталася до питання адаптації дітей до умов ДНЗ, невпинно приводила один і той же

приклад: садівник, бережно пересаджуючи молоде деревце, викоупе його з частиною ґрунту, в якому воно росло, і потім з любов'ю доглядав за ним, поливав його, але приживаючись на новому місці, воно все рівно хворіє, листочки його в'януть. А ми безжалісно відривасмо дитину від мами, руйнуємо сталі стереотипи, оточуємо її чужим середовищем. Немало грамотних педагогів відгукнулися на цей відгук: були розроблений комплекс заходів рекомендацій, нових підходів до адаптації дітей до умов ДНЗ.

Відносно спокійно проходить адаптація дітей 3,5-4 років. В цьому віці дитина поступово виходить за рамки інтересів сімейного кола. На основі особистих симпатій у неї починають створюватися вибіркові взаємовідносини з ровесниками, їх ваблять «невідомі далі». Все це загладжує гостроту адаптаційного періоду. Удосконалення пам'яті, уваги, досить високий рівень розвитку мови і пізнавальної активності дітей цього віку допомагають вихователю відволікти їх від переживання розлуки з сім'єю, зайняти цікавою діяльністю, налагодити контакт. Нічого такого ще немає у малюка з дев'ятимісячного віку і до 3-3,5 віку. Адаптаційний період цього віку переносять дуже важко. За статистикою, сьогодні до послуг ДНЗ батьки в основному звертаються, коли дитині виповниться 1,5-2 роки. Під час адаптації деякі діти відчувають справжню паніку, коли чужий дорослий збирається виконати з ними які-небудь маніпуляції. Дитина відмовляється приймати їжу від чужого, коли той намагається нагодувати її. Коли дитина знаходиться в нервовому збудженні, вона не відчуває голоду та смаку їжі. Фактично протягом цілого дня дитина голодна. А годувати насильно не можна.

По-перше, навіть незначний кусочок картоплі, або моркви може завадити ковтанню, по-друге, у дітей може бути вибіркове відношення до окремих продуктів харчування, наприклад до цибулі; по-третє, можна ненароком надавити ложкою на язик, викликавши непримне відчуття і навіть блювання.

За характером поведінки під час поступання в дитячий садок дітей умовно можна розділити на три групи.

Перша група. Більшість дітей негативно та різко виражають своє відношення до того, що відбувається; голосно плачуть, падають на підлогу, кусаються, щипають тих, хто поруч тощо. Діти такої групи звикають протягом 20-30 днів.

Друга група – небагато чисельна, дві-три дитини, які після розлучення з мамою зачиняються в собі, тримаються насторожі. В них вистачає сили тільки на те, щоб зробити декілька кроків від порога і забути в куток, спиною до стіни, дивлячись в одну точку. Такі діти мовчать, не реагують на будь-яку пропозицію, відвертаються від того, хто хоче з ним поговорити. Нагодувати таку дитину чи висадити на горщик дуже важко. Адаптація таких дітей триває 2-3 місяці і проходить дуже важко.

В третю групу можна виділити комунікативних, активних у спілкуванні малюків. Вперше переступивши поріг групи, така дитина починає з усіма спілкуватися та бере ініціативу в свої руки. Вся її енергія направлена на презентацію себе як особистості. Такий малюк поспішає розповісти все про себе, свою сім'ю, свої іграшки та все, що в нього є вдома. Така іділія триває не більше 2-3 днів, на більше в нього не вистачає інформації. Характер та тривалість адаптації залежить від життєвого досвіду малюка. Діти із багатодітних сімей, діти, яких залишали на декілька днів з родичами, сусідами, діти, які проживають в гуртожитках, комунальних квартирах, адаптуються швидше, ніж ті, які живуть сімейним світом, відгородившись від всіх, які живуть в котеджах за містом і мало спілкуються з іншими людьми, які живуть в неповних сім'ях і спілкуються лише з мамою. Проходить час (у кожного свій) і адаптаційний період закінчується. Перші позитивні зрушення можна відмітити і в емоційній сфері. Дитина швидко заспокоюється після розлучення з мамою, все рідше плаче протягом дня. А згодом повністю перестає плакати.

Щоб період адаптації до дитячого садка пройшов швидше і спокійніше, можна використовувати різні методики та прийоми. Перш за все необхідно створити природне, стимулююче середовище, в якій дитина почуває себе комфортно і захищено, проявляє творчу активність.

Я хочу познайомити вас з досвідом використання в цей період методу «пісочної терапії».

Ігри з піском - це виявлення природної активності дитини. Перший контакт дітей один з одним відбувається в пісочниці. Саме тому природно використовувати пісок під час корекційних, розвивальних та навчальних занять. Пісок є прекрасним психо-профілактичним засобом. Пісок має специфічну властивість «заземлювати» негативну психічну енергію, стабілізувати емоційний стан.

Ідею «терапії піском» була запропонована ще швейцарським психологом та філософом Карлом Густавом Юнгом (1875 - 1961), основоположником аналітичної терапії. Спостерігаючи за іграми дітей в пісочниці, ми бачимо, як позитивно впливає пісок на їх емоційне самопочуття, є прекрасним засобом для розвитку та самореалізації дитини.

Перш за все необхідна «пісочниця». Вона може бути будь-якої форми, але для корекційних занять перевага надається круглій або квадратній формі: ця форма на підсвідомому рівні покращує процес інтеграції особистості. Внутрішня поверхня повинна бути пофарбована в голубий або синій колір – дно символізує воду, а боки – небо.

Такі заняття проводяться за підгрупами (3-4 дитини) та індивідуально, тому діаметр такої пісочниці - 80 см.

Пісок використовується чистий, просіяний (можна навіть прокалити в духовці). Ним заповнюють меншу частину ящика. Можливі варіанти з вологим піском.

Пісочниця є привабливим середовищем для здійснення казково терапевтичного підходу. Тому для цього необхідно набір предметів (до 8 см): персонажі казок, рослин, будинків, предметів домашнього вжитку. Ця колекція поповнюється.

Пісочниця – прекрасний посередник для встановлення контакту з дитиною. І якщо дитина ще погано говорить і не може розказати дорослому про свої переживання, то в іграх з піском все становиться можливим.

Всі ігри з піском умовно можна розділити за трьома напрямками:

Навчальні (вони полегшують процес навчання дитини);

Пізнавальні (з їх допомогою пізнається багатогранність нашого світу)

Проективні (через них здійснюються психологічна діагностика, корекція і розвиток дитини).

Такі різні ігри сприяють стабілізації емоційного стану, що особливо важливі в перші дні адаптації в дошкільному закладі.

Відбитки наших рук. Поверхня піску рівна, пісок вологий. Діти роблять разом з вихователем по черзі відбитки рук на вологому піску (кулачків, пальчиків тощо), сліди по поверхні піску (як їде машина , повзе змія, скаче зайчик); пройти почергово кожним пальчиком правої та лівої руки (потім двома пальчиками одночасно).

Цінність цих вправ в тому, що разом з розвитком тактильно-кінестичним відчуттям і дрібною моторикою ми вчимо говорити про свої відчуття, розвиваємо мову, пам'ять, увагу, самостійність, ініціативність.

ПРО НАСИЛЬСТВО В РОДИНІ

Світ – це дзеркало, і воно повертає кожному його власне зображення.

В. Теккерей

Родина — це група осіб, пов'язаних між собою шлюбом, народженням, фактом уси-новлення (удочеріння) та іншими формами прийняття дітей на виховання, які прожи-вають разом, ведуть спільне господарство і мають взаємні права й обов'язки.

Членами родини є:

- подружжя;
- батьки (мати, батько) і дитина (діти);
- усиновителі (усиновитель) і усиновлений;
- дід (баба) й онук (онучка);
- вітчим (мачуха) і пасинок (пасербиця);
- брати й сестри;
- фактичні вихователі й вихованці.

Членами родини є також і інші особи, які проживають ра-зом, ведуть спільне господарство і виявляють взаємну турботу, характерну для членів родини. Законодавство України визначає й інші підстави для виникнення сімейних стосунків.

Насильство в родині — це будь-які навмисні дії одного члена родини щодо іншого її члена, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи громадянина й завдають шко-ди його фізичному, психічному здоров'ю, а також розвитку

дитини.

Воно може виникнути між: подружжям (чоловік - дружина, у переважній більшості випадків насильство чинить чоловік, хоча буває і навпаки); батьками і неповнолітніми дітьми (кривдниками можуть бути як батько, так і мати). У тих випадках, коли мати сама є жертвою насильства, вона може бути «проміжною ланкою» — прагнучи компенсувати своє принижливе становище жертви, вона зриває злість на слабших за неї — дітях. Також часті випадки насильства між дітьми в одній родині (такі стосунки, як правило, виникають на тлі насильства між дорослими членами родини й можуть набирати різноманітних проявів — старші діти кривдять молодших, брати — сестер, діти можуть об'єднуватися для насильства над кимось одним із дітей; трапляється насильство між зведеними братами й сестрами). Домашнім насильством вважається і насильство щодо колишнього чоловіка чи дружини, якщо після розлучення вони проживають разом.

Звичайно, бувають і інші види насильства в родині, але перерахування усіх можливих варіантів не є нашим завданням. Форми жорстокого поводження з дітьми в сім'ї

Жорстоке поводження з дітьми (а це неповнолітні громадяни від народження до 18 років) означає будь-яку форму поганого ставлення батьків, опікунів, піклувальників, інших членів сім'ї щодо дитини. Форми насильства, заподіюваного дітям, є негативним свідченням витонченості та хворобливої уяви дорослої людини. Задоволення потреби дитини в любові й прихильності настільки ж важливе для її нормального розвитку, як і забезпечення фізичних потреб. У деяких сім'ях про дітей добре дбають фізично, але при цьому вони страждають від емоційної зневаги. Не менш поширена проблема експлуатації дітей. Чимало батьків примушують своїх дітей до важкої роботи, використовують їх як слуг, вважають їх своїми підлеглими, заохочують до злочинства, проституції тощо.

Чотири основні форми жорстокого поводження з дітьми:

Фізичне насильство — це навмисне завдання фізичних ушкоджень дитині, а також свідоме позбавлення свободи, помешкання, їжі, одягу та інших нормальних умов життя, які можуть призвести до смерті дитини, викликати порушення фізичного та психічного здоров'я. Фізичне насильство — це ляпаси, штовхання, опіки, удушення, грубе хапання, удари кулаком, кидання в дитину предметів, погрози зброєю, позбавлення їжі або пиття, викручування рук тощо. Звичайно, такий список не може бути вичерпним.

Фізичне насильство можна розпізнати за зовнішнім виглядом дитини та характером травм:

- зовнішні ушкодження, які мають специфічний характер (відбитки ремня, сигаретні опіки тощо);
- ушкодження внутрішніх органів або кісток, які не могли бути наслідком нещасних випадків;
- травми голови, шиї, тулуба, грудей;
- забиті місця, подряпини, розриви м'язів;
- синці на різних стадіях заживання.

Систематичне фізичне насильство можна розпізнати за особливостями психічного стану та поведінки дитини:

- страх фізичного контакту з дорослими;
- прагнення приховати причину травм;
- тонкосльозість, самотність, відсутність друзів;
- негативізм, агресивність, жорстокість щодо тварин;
- суїцидальні спроби;
- коли пояснення про причини тілесних ушкоджень неправдоподібні, коли скарги звучать невиразно.

Сексуальне насильство (або розбещення) — це залучення дитини з її згоди (або без такої) у сексуальні дії з дорослими задля задоволення або вигоди останніх. Це може бути:

- нав'язування сексуальної близькості;
- нав'язування фізичного контакту з ерогенними зонами, іншими частинами тіла;
- нав'язування особливих видів сексуальних контактів.

Згода дитини на сексуальний контакт не дає підстав вважати його ненасильницьким, оскільки дитина не має свободи волі й не може передбачати всіх негативних наслідків.

Сексуальне насильство над дітьми — це всі види статевого зв'язку, як нормального, так і збоченого. Найчастіше насильство чинять щодо дуже малих дітей, які ще не можуть зрозуміти природу акту, не здатні емоційно та фізично протистояти такій поведінці.

Сексуальне насильство можна запідозрити при таких особливостях зовнішнього вигляду, хворобах і травмах дитини:

- ушкодження в районі статевих органів;
- захворювання, що передаються статевим шляхом;
- вагітність.

Сексуальне насильство можна розпізнати за такими особливостями стану й поведінки дитини:

- нічні кошмари, страхи;
- сексуальні ігри, невластиві вікові знання про сексуальну поведінку;
- прагнення повністю закрити своє тіло;
- депресія, низька самооцінка;
- проституція, безладні статеві контакти.

Психологічне (емоційне) насильство — це періодичний, тривалий або постійний психічний вплив на дитину, спрямований на навмисне приниження її честі й гідності, що стає причиною образ, страху, непевності в собі, гальмує розвиток особистості й призводить до формування патологічних рис характеру.

До психологічних форм насильства належать:

- примус до принизливих дій;
- заподіяння шкоди домашній тварині, яку дитина любить, задля помсти або залякування;
- відкрите неприйняття та постійна критика дитини;
- словесні погрози (фізичного чи іншого насильства над дитиною або близькими людьми);
- погрози розповісти всім про особисті справи й таємниці дитини;
- зауваження в образливій формі, які принижують гідність дитини;
- одноразовий грубий психічний вплив, що викликав у дитини психічну травму.

Психологічне насильство можна запідозрити за таких особливостей стану й розвитку дитини:

- агресивність;
- затримка фізичного й розумового розвитку;
- нервовий тик, енурез;
- постійно сумний вигляд;
- різні соматичні захворювання.

Відзначимо, що всі інші форми насильства неодмінно завдають шкоди психіці потерпілих.

Зневага до потреб дитини — це відсутність елементарної турботи про дитину, від чого порушується її емоційний стан і з'являється загроза здоров'ю або розвитку.

До нехтування елементарними потребами дитини належать:

- відсутність адекватного віку й потреб дитини: харчування, одягу, житла, освіти, медичної допомоги;
- відсутність належної уваги й турботи, в результаті чого дитина може стати жертвою нещасного випадку.

Брак турботи про дитину може бути ненавмисним: наслідком хвороби, безробіття, хронічної бідності, недосвідченості батьків або їхнього неучтва, стихійних лих або соціальних потрясінь.

Нехтування потребами дитини можна запідозрити при такому стані та поведінці дитини:

- постійний голод;
- санітарно-гігієнічна занедбаність;
- крадіжки їжі;
- вимоги ласки й уваги;
- низька самооцінка, низька успішність;
- агресивність та імпульсивність;

асоціальна поведінка, аж до вандалізму.

Наслідки фізичного та сексуального насильства над дітьми

Насильство само по собі залишає грубий слід у психіці дитини. Характер і глибина порушень особистості в результаті насильства залежать від віку і рівня розвитку особистості. Особливе значення має наявність та рівень прив'язаності жертви до агресора. Якщо насильником є стороння людина, психологічні наслідки носять менш гострий і стійкий характер, бо ж у подібній ситуації велику роль відіграє підтримка близьких, особливо матері. Насилля, пережите у сім'ї впливає на весь подальший психічний розвиток дитини. У випадку домашнього насильства наслідки можуть бути більш серйозними, оскільки розвиток дитини значною мірою відбувається крізь призму досвіду її батьків. Від них залежить її інтелектуальний, емоційний та соціальний розвиток, уявлення про світ і про себе. У нормі сім'я сприймається людиною як безпечне місце, а батьки на несвідомому рівні розглядаються дитиною, як захисники. Тому, якщо насильницькі дії здійснює хтось із батьків, дитина приходить до висновку, що родина не може або не хоче її захищати. Насилля з боку батьків сприймається як підла зрада, світ перестає бути стійким та безпечним. Виникає тривога, зменшується здатність довіряти іншим людям, з'являється відчуття неможливості контролювати те, що відбувається... Весь розвиток дитини спотворюється, як у кривому дзеркалі, адже для дитини які батьки, так і весь світ, і вона сама.

Спільні риси фізично та сексуально скривджених дітей.

Реакції на травматичний стрес.

Дитина – жертва насилля – може відчувати страх, пригніченість, тривогу, безпомічність, мати поганий апетит, психосоматичні розлади, страждати порушенням сну. Такі діти генералізують свій страх перед насильником і часто переносять свої фобії на дорослих чи інші авторитетні фігури – „тих хто має владу” – ватажків, лідерів дитячих груп.

Параноїдальні реакції на підозрілість.

Діти, які зазнали фізичних чи сексуальних знущань, які зіткнулися зі зрадою, насильством з боку батьків, однолітків, членів вуличної групи, мають значні труднощі у встановленні довірливих стосунків з оточенням, особливо дорослими.

Занижена самооцінка.

Внаслідок хронічного фізичного та емоційного кривдження діти навчаються ставитись до себе з такою ж неприязню та зневажливістю, з якою ставились до них їх кривдники. У жертв сексуальних домагань у сім'ї низька самооцінка базується на почутті сорому і провини, поєднаними з безпорадністю і усвідомленням неможливості «повернути все, як було».

Депресія та суїцидальна поведінка.

Значна кількість фізично скривджених дітей демонструють само руйнівну поведінку у вигляді самоскалічення, спроб суїциду, суїцидальних думок або погроз. Схильність до неусвідомлюваної „відмови від себе” може виявлятися у бравурній, ризикованій поведінці, вживанні наркотичних речовин нюханні клею.

Імпульсивність та порушення саморегуляції.

Ця проблема більш поширена серед жертв фізичного кривдження, хоча властива всім категоріям жертв насильства. Відзначаються агресивність, асоціальна та безконтрольна поведінка. Дитина стає схильною до різких змін настрою і спалахів агресивності.

Знижена здатність до навчання.

Для жертв сексуального насилля перешкодою стають труднощі у концентрації уваги через занепокоєння своїм становищем.

Застосування примітивних захисних механізмів.

Фізично та сексуально скривджені діти вдаються до примітивних захисних механізмів, таких, як відмова, проекція, ізоляція від афекту, дисоціація, відчайдушні спроби викинути із пам'яті травмуючі події. Діти не усвідомлюють, що в одній особі, котра їх кривдила можуть поєднуватися і гарні і погані риси. Для них людина або добра, або зла. У відчайдушних спробах захистити своє уявлення про „гарних” батьків чи інших значимих осіб, дитина намагається заперечити насильство і захистити себе від усвідомлення ворожості з боку агресора. Дитина може раціоналізувати кривдження, уявляючи себе провокатором насильства.

Симптоми істерії та дисоціації.

Симптоми істерії свідчать про намагання дитини „відгородитись” від згадок про травму. Зміцнення реакції та істеричні напади особливо характерні для жертв сексуального кривдження.

Ознаки ранньої дисоціації у дітей: наявність уявного партнера, забудькуватість з періодами амнезії, надмірне фантазування та марення наяву, лунатизм, запаморочення.

Складні порушення особистості

Специфічні наслідки фізичного насильства

- Інтелектуальні та мовні порушення.
- Порушення центральної нервової системи.
- Гіперагресивна та імпульсивна поведінка.

Наслідки сексуального насильства

Сексуальне насильство над дитиною – це залучення належних, незрілих дітей і підлітків у сексуальні дії, значення яких вони не розуміють, на які не можуть дати свідомої згоди. Сексуальне насильство призводить до особливо серйозних наслідків, якщо воно супроводжується боєм чи травмою.

Спеціалісти, які працюють з дітьми, котрі зазнали сексуального насильства, описують такі прояви, як:

- страх повторення насильства (дитина живе в очікуванні насилля, що, наприклад, заважає концентрації уваги, призводить до зниження здатності сприймати і засвоювати інформацію, а це, у свою чергу, погіршує становище дитини і об'єктивно і суб'єктивно);
- страх перед тим, що оточуючі дізнаються про те, що відбулося (це тісно пов'язано з почуттям сорому);
- сором та почуття провини (багато дітей вважають, що якимось чином заслуговують на насилля);
- розлади емоційної сфери (підвищена тривожність, часті зміни настрою, пригніченість, схильність до сліз, спалахи гніву, роздратованість);
- порушення сну;
- неприйняття власного тіла;
- порушення спілкування (почуття самотності, ізольованості);
- занижена самооцінка, невпевненість у своїх силах, почуття безпорадності;
- психомоторні порушення (головні болі, болі в животі, нудота, шлунково-кишкові розлади, ВСД);

Домашнє насильство: юридичний підхід

Наведене вище визначення насильства є широким і недостатньо конкретним для застосування на практиці правоохоронними органами. Тому пропонуємо інше визначення, адресоване саме для практичної роботи правоохоронних органів з попередження домашнього насильства й покарання винних. Його сформулював юрист міжнародної організації «Вінрок Інтернешнл» Марія Шкарлат, яка, спеціально вивчала цю проблему:

«Насильство в родині — це правопорушення або злочин, яке чинить один із членів родини щодо інших членів родини або осіб, які можуть бути визнані як члени родини. При цьому членами родини є: чоловік, дружина, діти, батьки (один з батьків) чоловіка (дружини), а також інші особи, які постійно проживають разом зі згаданими особами й ведуть із ними спільне господарство».

Відповідно до цього визначення насильство в родині — це насильство, що відбувається між:

- чоловіком і жінкою, які перебувають у шлюбі;
- батьками і дітьми незалежно від віку;
- батьками одного з подружжя чи іншим членом родини, який не є їхньою дитиною (між тестем або тещею й зятем, між свекром або свекрухою й невісткою);
- особами, які не мають згаданих зв'язків або їх втратили, але ведуть разом спільне господарство і проживають в одному приміщенні.

Дії, які можна кваліфікувати як домашнє насильство, мають ознаки злочинів, висвітлених у таких статтях

Кримінального кодексу України:

- ст. 115 ч. 1 «Умисне вбивство»;
- ст. 115 ч. 2 «Умисне вбивство»;
- ст. 120 «Доведення до самогубства»;
- ст. 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження»;
- ст. 122 «Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження»;
- ст. 125 «Умисне легке тілесне ушкодження»;
- ст. 126 «Побої і мордування»;
- ст. 129 «Погроза вбивством»;
- ст. 146 «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини»;
- ст. 152 «Згвалтування»;
- ст. 153 «Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом»;
- ст. 155 «Статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості»;
- ст. 296 «Хуліганство».

Крім того, таке правопорушення як насильство передбачене ст. 173 «Дрібне хуліганство» і ст. 184 «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей» Кодексу України про адміністративні правопорушення. Докладніше про це можна прочитати в розділі «Відповідальність за скоєння насильства».

Поняття «домашнє насильство» поки що не є поширеним у юридичній літературі. Водночас вживаним є поняття «правопорушення на побутовому ґрунті». Важливо усвідомити зв'язок і співвідношення цих понять. Правопорушення на побутовому ґрунті — це правопорушення, які відбуваються внаслідок неприяних стосунків, що виникли в результаті спільного проживання. Ці правопорушення мають насильницький характер, але не обов'язково стаються між членами однієї родини. З іншого боку, не кожний акт домашнього насильства є правопорушенням, але кожен акт домашнього насильства, що є правопорушенням, водночас є правопорушенням на побутовому ґрунті.

Психолого-педагогічні умови адаптації дітей в дошкільному навчальному закладі

Перші кроки дитини в дитячому садку, як правило, непрості. Початок відвідування дошкільного навчального закладу - це не тільки нові умови життя і діяльності, режим і харчування, - а й нові контакти, оточення, нові взаємини, обов'язки. Це дуже напружений період, який потребує від кожного малюка активних психологічних і фізичних форм пристосування. Звикання до дитячого садка найчастіше супроводжується порушенням емоційного стану дошкільника, погіршенням сну, апетиту, підвищенням захворюваності.

Проте соціально-психологічна адаптація у різних дітей відбувається по-різному, відповідно до віку, типу вищої нервової діяльності, стану здоров'я, стилю виховання в сім'ї, родинних взаємин, рівня розвитку у дитини ігрових навичок, її контактності, доброзичливості, емоційної залежності від матері тощо. Враховуючи зазначене, можна виділити три групи дітей за характером пристосування до нових умов життя.

Перша група - ті, для кого процес адаптації легкий і безболісний. Вони проявляють зацікавлення іграшками й діяльністю, комунікабельні, самостійні, врівноважені. Спілкування батьків з дитиною доброзичливе, поважливе.

Друга група - малюки, які адаптуються повільніше й важче. Поведінка нестала. Періоди зацікавлення грою змінюються періодами байдужості, вередування. Бракує довіри у ставленні до вихователів, інших дітей. Навички гри та спілкування розвинені недостатньо. Малоініціативні. Менш самостійні, дещо можуть робити самі, але здебільшого залежні від дорослого. З боку батьків спостерігається нестабільність у спілкуванні: доброзичливі, розважливі звертання змінюються окриками, погрозами або послабленням вимогливості, неувагою.

Третя група - діти, які важко пристосовуються до нового для себе побуту. Як правило, несамостійні, неконтактні. Звичні до нестабільності в режимі дня. Швидко втомлюються. Ігрові навички не сформовані. У досвіді таких дітей - прояви авторитарності, жорстокості, або, навпаки, зайвого лібералізму з боку дорослих, що спричинює острах, недовіру до вихователя чи повне ігнорування його й інших дітей. Сон, апетит - погані або зовсім відсутні. Висока захворюваність іще більше уповільнює звикання до нового оточення і нових вимог.

Процес адаптації дитини до умов дитячого садка, окрім певної тривалості у часі, різної щодо різних дітей, має кілька

основних етапів (фаз). Це, зокрема, такі:

1. «Шторм» - у відповідь на комплекс нових впливів усі системи організму дитини відповідають бурхливою реакцією і значним напруженням. Підвищуються збудливість, три-вожність, можливе збільшення агресивності або заглиблення у себе. Погані сон, апетит, настрої. Фізіологічна і психологічна буря триває від 2-3 днів до 1-2 місяців (у окремих дітей).
2. «Шторм ущухає» - період несталого пристосування, коли дитячий організм шукає оптимальні варіанти реакції на зовнішні впливи. Малюк продовжує придивлятися до нового оточення, робить спроби долучатися до спільної діяльності, стає більш активним, зацікавленим, урівноваженим. Цей період триваліший, ніж перший, - від 1 тижня до 2-3 місяців.
3. «Штиль» - період відносно сталого пристосування. Організм знаходить найбільш сприятливі варіанти реагування на нові умови життя, режим дня, спілкування. Дитина починає активно засвоювати нову інформацію, встановлювати контакти, брати реальну участь у заняттях. Зменшується захворюваність, стабілізуються сон, апетит, настрої. Цей період триває від 2-3 тижнів до півроку.

Тому вихователь та практичний психолог дитячого садка повинні допомогти дитині адаптуватися до нових умов. На нашу думку, обов'язковим правилом при прийомі малюка має стати відвідання кабінету психолога. Цей візит потрібний іще в ході оформлення документів.

Уважний, спостережливий психолог під час розмови зробить певні висновки щодо підготовленості дитини до перебування в дошкільному закладі і щодо стилю виховання в сім'ї. Він розпочне визначення деяких індивідуальних особливостей новачка, щоб вибрати групу, яка найкраще відповідатиме його звичкам, особливостям поведінки, темпераменту. Важливо дати конкретні рекомендації батькам, як саме вони повинні підготувати дитину до нового побуту.

Орієнтовні запитання для бесід з батьками (після одержання загальної інформації про ім'я, прізвище, вік, стан здоров'я дитини, тощо):

Чи має дитина досвід спілкування зі іншими дітьми? Який характер має це спілкування?

В які ігри любить гратися син (донька)?

Що саме найбільше впливає на поведінку малюка? (Стиль спілкування; місце, режим, обстановка; здоров'я тощо).

Який настрій переважає протягом дня?

Чим цікавиться? Які види діяльності найбільше любить?

Як відбувається фізичний розвиток дитини? Чи загартовуєте її? Як саме?

Яким бачите сина (доньку): врівноваженим; надмірно рухливим, стрімким, гомінким; повільним, млявим?

Якої системи виховання дотримуетесь: авторитарної; демократичної; ліберальної?

Чи існує узгодженість у вихованні з боку членів родини? Хто ще бере участь у вихованні?

Чи є у дитини брати, сестри? Як вона з ними спілкується?

Чи прагне дотримуватися вдома режиму дня? Чи співпадає він з режимом дитячого садка?

Як засинає ваш малюк? Чи міцно спить? Який у нього апетит?

Чи дитина самостійна для свого віку? Що вона може робити самостійно?

Чи слухняний ваш син (донька)? Якщо не слухається, як реагуєте: ображаєтеся; сварите; караєте; не звертаєте уваги тощо?

Як реагуєте на скарги дитини про сварки з іншими дітьми: захищаєте, звинувачуєте; відмахуєтесь; робите спроби розібратися та ін.?

Якщо розумієте, що були неправі, чи просите вибачення у сина (доньки)?

Що найбільше подобається дитині?

Що турбує в поведінці і розвитку малюка?

Яким, вважаєте, має бути вихователь?

Проводячи ознайомлювальну бесіду слід зважати не лише на зміст того, що кажуть батьки, а й на інтонацію, вираз обличчя і особливо - на поведінку дитини. Потребують уваги, зокрема, такі моменти: як поводить себе дитина в

присутності незнайомих дорослих (боязко, впевнено, зацікавлено, байдуже, нахабно); загальний стиль поведінки (спокійна, врівноважена, інертна, надміру енергійна); зацікавленість обстановкою, іграшками, іграми (просить погратися, з цікавістю дивиться, грає, якщо пропонують, бере сама); характер спілкування матері з дитиною (говорить лагідно, чомно, з повагою, з криком, роздратовано, з погрозою); як реагує дитина на звернення і прохання матері (слухається, вередує, ігнорує).

Відповідно до отриманої інформації визначають групу, в якій перебуватиме малюк. Ця проблема загострюється, якщо в дитячому садку кілька груп дітей одного віку (дві старші, три середні та ін.) або є різновікові групи. В цьому разі слід врахувати кількісний та якісний склад дітей у групі (наприклад, взяти до уваги особливості вищої нервової діяльності). Не можна не зважати й на стиль поведінки вихователя, його манеру спілкуватися з дітьми: доцільно, щоб вона співпадала з манерою поведінки матері, звичною для дитини.

Перший день перебування малюка в дитячому садку варто обмежити знайомством із вихователем, дітьми, груповим приміщенням. У наступні дні вихователь та психолог уважно спостерігають за його поведінкою в групі, надають додаткові консультації батькам.

Цілеспрямованості спостережень та об'єктивності висновків сприятиме використання тестів контролю поведінки новачків.

1. Настрій дитини (бадьорий, спокійний, дратівливий, пригнічений, несталий): бадьорий - позитивно ставиться до навколишнього, реакції емоційно забарвлені, часто усміхається, сміється; охоче контактує з іншими; спокійний - позитивно ставиться до навколишнього, на ініціативу відповідає, але сама не виявляє її, позитивні емоції проявляються меншою мірою; дратівливий, збуджений - спостерігаються афективні спалахи збудження, вередування, плач, часто виникають конфлікти з іншими; пригнічений - спостерігаються в'ялість, бездіяльність, пасивність, замкнутість, сум, тихий і довгий плач; несталий - швидко переходить від одного настрою до іншого, може бути веселою, сміятися й одразу ж плакати, часто конфліктує, буває замкнутою.

2. Сон (засинання, характер сну, тривалість): засинання - швидке, повільне (більше 10-15 хв.), спокійне, неспокійне, з додатковими впливами; характер сну - глибокий, неглибокий, спокійний, неспокійний; тривалість сну - короткий, тривалий, відповідно до віку.

3. Апетит: хороший, поганий, вибіркове ставлення до їжі.

4. Поведінка під час неспання (активна, малоактивна, пасивна): активна - дитина зайнята діяльністю; малоактивна - не завжди зайнята, активна діяльність змінюється періодами бездіяльності; пасивна - переважає бездіяльність.

5. Комунікабельність (висока, середня, низька): висока - дитина здійснює ініціативні дії щодо дорослих, інших дітей, вирішує конфліктні ситуації справедливо, само-стійно, у разі потреби звертається за допомогою до дорослих, може правильно оцінити свою поведінку; середня - сама не виявляє ініціативи, але відповідає на ініціативні дії з боку інших, у разі конфлікту звертається за допомогою до дорослих, правильно оцінює свою поведінку; низька - на ініціативні дії не відповідає і сама не виявляє ініціативи, на конфлікти реагує слізьми, криком, не може оцінити поведінку свою й інших.

Також узагальнюються висновки спостережень щодо рівня розвитку мовлення дитини (відповідно до віку): високий; середній; низький; щодо рівня розвитку навичок самообслуговування (відповідно до віку): високий, середній; низький; щодо рівня розвитку ігрових навичок (відповідно до віку): високий; середній; низький; щодо індивідуальних особливостей поведінки: доброзичливість - агресивність; ініціативність - пасивність; повільність - рухливість; зацікавленість іграми, заняттями - байдужість; контактність - замкнутість та ін.

Результати обстеження дитини фіксуються у щоденнику адаптації. Схема запису (вертикальні графи): порядковий номер; дата спостереження; прізвище, ім'я, вік; настрій; сон; апетит; поведінка під час неспання; комунікабельність; рівень розвитку навичок самообслуговування; рівень розвитку ігрових навичок; рівень розвитку мовлення; індивідуальні особливості поведінки; рекомендації батькам; вихователям.

Своєрідною інформативною пам'яткою для вихователя та психолога можуть слугувати перелічені нижче психолого-педагогічні умови забезпечення процесу адаптації дітей до відвідування дитячого садка:

1. Поступове вироблення в дитини звички дотримуватися певного режиму дня. Найкраще здійснювати це в домашніх

умовах іще до початку відвідування дитячого садка. У садку - забезпечення гнучкого режиму.

2. Формування навичок самообслуговування (вміння само-стійно їсти, вдягатися, складати іграшки, одяг тощо).
3. Розвиток ігрових навичок, навичок спілкування. Поступове розширення кола знайомств малюка.
4. Організація позитивного емоційного спілкування дитини з вихователем і персоналом дитячого садка.
5. Обладнання групової кімнати має передбачати можливість здійснення індивідуальних ігор, занять, задовольняти прагнення дитини побути самій або наодинці з вихователем.
6. Забезпечення міжвікового спілкування дітей як однієї з найефективніших умов успішної адаптації до нового побуту.
7. Забезпечення змістовної діяльності дошкільнят з урахуванням індивідуальних інтересів кожної дитини та її вікових можливостей.
8. Психолого-педагогічна просвіта батьків з питань полегшення адаптації до дитячого садка (індивідуальні бесіди, консультації).
9. Поступове збільшення тривалості перебування дитини у дитячому садку (спочатку - тільки прогулянка, гра; потім - прогулянка, обід; через кілька днів - прогулянка, обід, сон і т. д.).
10. Розширення кола близьких людей, які приводять дитину до дитячого садка (не тільки мама, а й тато, сестра, дідусь, - це полегшує прощання).
11. Проведення спеціальних ігрових комплексів, спрямованих на розширення кола спілкування, вироблення впевненості, зняття тривожності, страхів.

Завдяки забезпеченню цих та інших умов у дітей-новачків досить швидко відновлюються сон, апетит. Щоправда, тривалішим буває процес нормалізування емоційної сфери дитини, яка і повинна стати предметом особливої турботи психолога, вихователів, батьків. Адекватна поведінка, зацікавленість у спілкуванні з дорослими і дітьми, активна участь у заняттях та іграх, бадьорий настрій основними показниками соціально-психологічної адаптації дитини до умов дитячого садка

[Дистанційне навчання](#)

Site is designed based on "[Klasna Ocinka](#)". Support by [KhAI](#)

Консультація для батьків на тему: «Діти і вогонь»

Більшість нещасних випадків з дітьми можна запобігти, передбачаючи все, що може зробити дитина, створивши необхідні умови для безпечної життєдіяльності. У рамках суспільного дошкільного виховання неможливо вирішити весь коло проблем, пов'язаних з безпекою дитини, тому велика роль у цьому питанні належить батькам. Сила і стійкість сімейних впливів пов'язана з тим, що вони постійні і тривалі, повторюються в різноманітних життєвих ситуаціях. У родині є об'єктивні можливості включення дітей у побутову господарську діяльність, де і купуються навички безпеки. Дітям дуже подобається повторювати дії дорослих - це допомагає їм самим відчутися дорослими.

Чомусь притягальною силою володіє для дітей вогонь. Спостерігаючи за тим, як користуються вогнем старші - запалюють газову плиту, розводять вогонь у печі, спляють сміття, - діти хочуть, щоб їм дали спробувати, скажімо, розпалити багаття або запалити сірник.

Якщо поблизу трапляється пожежа, дитину так і тягне піти подивитися на вогонь, тому дуже важливо, щоб діти запам'ятали з малих років: із вогнем погані жарти, так як він легко може вийти з-під контролю і стати по-справжньому небезпечним. Маленьким дітям не можна грати з запальничкою і сірниками: від однієї випала з рук запаленого сірника або спалахнув коробок станеться пожежа, який охопить килим, фіранки, меблі і, нарешті, всю квартиру, а переляканий дитина просто втече. Ось чому в руках маленьких дітей вогонь особливо небезпечний.

Коли дитини старшого дошкільного віку вчать поводитися з вогнем або коли він просто стоїть біля запаленої плити, поруч обов'язково повинен бути хто-небудь із старших і уважно спостерігати за ним, щоб не трапилося біди.

Треба пам'ятати, що причиною пожежі можуть стати не лише дитячі пустоці з сірниками, запальничками, свічками, але й несправна електропроводка, не вимкнений з електричної мережі електроприлад (чайник, праска, фен, телевізор).

Електричний струм, що змушує працювати прилади, - наш помічник, але він може бути небезпечним і навіть викликати пожежу. Запах горілої гуми, паруючий проводок, що нагріваються при роботі розетка і вилка, проскакивание іскри під час увімкнення та вимкнення вилки з розетки - все це може призвести до пожежі.

Ось деякі правила, які треба дотримуватися:

- Йдучи з дому, закрийте газові конфорки, вимкніть з розеток всі електроприлади, погасіть світло.
- Не користуйтеся несправними електроприладами і проводкою.
- Вставте заглушки на розетки.
- Не накривайте лампи і світильники тканиною або папером.
- Не дозволяйте дітям гратися біля новорічної ялинки з петардами, бенгальськими вогнями, хлопавками.
- Влаштовуйте феєрверки на вулиці подалі від житлових будинків.
- Не зберігайте на кухні легкозаймисті рідини (бензин, гас, лаки, фарби, ацетон, спирт, рідкі олії). Їх слід зберігати в спеціальних пляшках або банках в металевому шафі і подалі від вогню.
- Якщо в будинку є піч, то ввечері, перед сном, загасіть вогонь повністю.
- Не сушіть білизну над газовою плитою.

Між педагогами та батьками має бути повне взаєморозуміння, так як різні вимоги, що пред'являються дітям в дошкільному закладі і вдома, можуть викликати у них розгубленість, образу або навіть агресивність.

З допомогою гри вихователі пропонують дітям наступний алгоритм поведінки:

Якщо в будинку щось загорілося -

швидко піти або вибігти з кімнати або квартири, розповісти про це дорослим і просити їх зателефонувати за телефоном «101», мамі на роботу;

подзвонити з телефону-автомата по телефону «101» і сказати, що в будинку пожежа, при цьому обов'язково треба назвати свою домашню адресу.

Якщо в квартирі багато диму -

низько пригнувшись, рухатися до дверей, прикриваючи ніс і рот мокрою хусткою, рушником;
загорівся одяг - падати і, катаючись, збивати вогонь.

Батьки повинні навчити дітей користуватися цим телефоном. Це вміння може виникнути і закріпитися в процесі спеціального тренінгу, при цьому батьки не повинні забувати про профілактику хибних викликів.

Профілактика дитячого травматизму

З появою на світ маленької людини перед її батьками постають різноманітні і складні завдання, зокрема найголовніше, — щоб дитина росла здоровою. Але травми у дітей, на жаль, трапляються досить часто. Найчастіше це побутовий травматизм. Йдеться про ушкодження, які діти отримали вдома, у дворі чи в саду. Вони бувають різні. Найнебезпечніші — опіки полум'ям, хімічними речовинами і падіння з висоти. До побутового травматизму найчастіше призводить недостатній догляд за дітьми з боку батьків. Залишені у доступному для малят місці голки, цвяхи, леза бритв можуть стати причиною травми, а іноді — і смерті. Це стосується і газових плит, оголених проводів електромережі, відчинених вікон, сходів... За свою необачність батьки іноді дуже дорого розплачуються.

Дошкільнята намагаються позбутися нагляду дорослих, охоче граються на повір'ї зі своїми ровесниками. Тому необладнані дитячі майданчики, захаращені двори, відкриті люки, канави, несправні ліфти, поруччя сходів,

несправні велосипеди не огорожені ділянки, де проводяться ремонтні роботи теж дуже небезпечні. Часто діти падають з висоти: балконів, драбин, дерев, що теж призводить до тяжких травм.

Діти різного віку інколи торкаються неізольованих проводів, оголених контактів електропроводів, вставляють у розетки шпильки, цвяхи і нерідко отримують опіки та ушкодження тканин тіла електричним струмом. Таким чином, очевидно, що єдиним винуватцем усіх пошкоджень у немовляти є недбалість або неухважність дорослих.

Для того щоб уберегти дітей від опікових травм, дорослі повинні дотримуватися наступних правил безпеки:

- суворо стежити за тим, щоб під час прийому гарячої рідкої їжі діти не перекидали на себе чашки, тарілки і т.п.;
- з підвищеною увагою і обережністю переносити посуд з гарячою рідиною в місцях квартири (або дитячих установ), де раптово можуть з'явитися діти;
- не дозволяти дітям перебувати поруч під час приготування їжі, миття посуду, прання білизни, прасування;
- ховати в недоступних місцях сірники, запальнички;

- зберігати їдкі кислоти, луги та інші отруйні речовини в місцях, недоступних для дітей;
- не допускати дітей близько до топлення печі і напруженим предметів (електроплитці, праски, чайнику та ін);
- при купанні дітей дорослим не можна ні на хвилину відлучатися.

Принципи запобігання травматизму побутового різні, але головним з них є

постійна турбота старших про безпеку дітей. Дорослі повинні виховувати в дітях обачливість і обережність. Особливо при поведженні з вогнем і небезпечними приладами. Не можна залякувати дитину, правильніше час-від-часу розповідати про різні нещасні випадки. З малятами треба бути постійно на сторожі, усувати з їхнього шляху небезпечні предмети, старшим дітям треба пояснювати небезпеку, яку таять в собі необдумані вчинки, доводити помилковість сумнівних уявлень про героїзм.

Допоможуть батькам у цьому вдало підібрана література, кінофільми, телепередачі.

Найтяжчими і з найбільшим процентом смертності є автодорожні травми. І знову ж таки, головними їх причинами є бездоглядність дітей на вулиці, незнання правил вуличного руху... Більшу частину свого часу дитина проводить у товаристві батьків та дорослих. Якщо дитина бачить, як дорослі порушують правила вуличного руху, вона бере приклад з них. Природно, що приклади поведінки на вулиці він бере, перш за все, зі своїх рідних.

Батьки! Життя та здоров'я дитини у ваших руках! Щодня нагадуючи дитині елементарні правила безпеки, ви застерігаєте його від можливих травм. Спортивний травматизм Фізкультура і спорт є могутнім засобом зміцнення організму і фізичного розвитку дітей, але це тільки при вмілому і правильно організованому занятті спортом. Але, на превеликий жаль, дитячих спортивних закладів поки що недостатня кількість і до того ж не всі батьки розуміють їх користь, вважаючи що дитина може займатися спортом і без інструктора . Тому багато дітей грають у різні рухливі ігри, їздять на

велосипедах без старших досвідчених товаришів. Або обирають місця, не зовсім придатні для ігор, а часто і небезпечні: річки, захаращені двори, пустища тощо. Тому батьки повинні якомога раніше залучати дитину до занять у спортивних товариствах, на стадіонах. Цим вони не тільки загартують дитину, а й вбережуть від страшної небезпеки.

Серед смертності від травматизму утоплення займає одне з перших місць. Це може статися як влітку, так і взимку.

Головною причиною утоплення є невміння плавати, незнання особливостей водойм, при стрибках у воду велику небезпеку приносять підводні скелі, каміння. Взимку діти тонуть, провалюючись під лід при катанні на ковзанах, або переходячи через водоймища.

Головну роль у запобіганні нещасних випадків на воді відіграють товариства рятування на воді та інші громадські організації. Вони відповідають за те, щоб для купання дітей були відведені спеціально огорожені місця, але навіть у таких місцях діти повинні бути під пильним контролем. Всі небезпечні місця для купання повинні бути огорожені і встановлені попереджувальні знаки.

Взимку дороги, придатні для переїзду через річку, чи озеро, теж повинні позначатися.

Дорослі зобов'язані категорично забороняти дітям кататися на ковзанах, санках по тонкій кризі. Найкраще

покататися на ковзанах в спеціально обладнаних місцях чи майданчиках.

Санки, лижі, ковзани – найулюбленіші речі в користуванні дітей взимку. На жаль, саме вони стають причиною багатьох травм. Ні, це зовсім не означає, що не потрібно кататися на санках, ковзанах, подорожувати на лижах.

Коли вибирається місце для забав, як

правило, шукають пагорб чи схил, з якого будуть спускатися на санках чи лижах. Потрібно пам'ятати, що це місце обов'язково повинно бути далеко від дороги. Це піддає смертельному ризику не тільки ваше життя і здоров'я, а й безпеку оточуючих. Взимку дорога слизька і не завжди водій транспортного засобу зможе зупинити

його в потрібний момент. Діти повинні пам'ятати, що під час забав та ігор не потрібно виконувати різні трюки. Дуже часто, катаючись, вони люблять похизуватися перед друзями різними способами катання. Тут фантазія спрацьовує дивовижно: це і катання із зав'язаними очима, і повернувшись спиною, і на одній нозі і т.д. Потрібно пам'ятати, що катаючись, діти повинні передбачити, що з закритими очима можна зіштовхнутись із сусідом, деревом; повернувшись спиною, дитина також не буде бачити куди їде, і не зможе керувати санками чи лижами, своєчасно і адекватно зреагувати на небезпеку. Небезпечно прив'язувати санки одні до одних. Саме це є причиною того, що перевернувшись одні санки потягнуть за собою інші. Особливо небезпечно прив'язуватись (чіплятись) на ходу до транспортних засобів.

Основне, що повинні запам'ятати діти, це те, що катання на лижах, санках, ковзанах має стати веселою розвагою, а не нести небезпеку (шкоду) вашому здоров'ю.

Основне правило для батьків: дитина повинна відчувати любов та увагу оточуючих, бути під пильним (але не набридливим) контролем!

ПАМ'ЯТКИ ДЛЯ БАТЬКІВ ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ТА КИШКОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Шановні батьки!

**Щоб захистити дитину від отруєнь,
кишкових та інфекційних хвороб
необхідно дотримуватись наступних
санітарно-гігієнічних правил:**

- утримувати дитину в чистоті, до дитячого садка приводити в охайному одязі, мати запасну білизну;**
- мити руки після повернення додому з вулиці, після туалету, перед їжею;**
- овочі та фрукти мити під проточною водою та ошпарювати кропом;**
- пити тільки переварену або бутильовану воду;**
- у жодному випадку не годувати дитину грибами, сушеною чи в'яленою рибою, а також м'ясними, рибними та молочними стравами, які зберігалися неналежним чином або мають прострочений термін вживання;**
- не годувати дитину на вулиці (навіть фруктами чи цукерками);**
- не годувати дитину продуктами, що придбані у вуличних торгівців;**

- під час поширення інфекцій якомога рідше перебувати з дитиною в публічних місцях;**
 - уникати контакту з людьми з підозрою на інфекційні захворювання;**
 - при підозрі на захворювання негайно викликати лікаря та сповістити медичну сестру дошкільного закладу;**
 - не займатися самолікуванням.**
- Шановні батьки, радимо своєчасно проводити профілактичні щеплення від дитячих інфекцій.**
- Швидка медична допомога – «103».**

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДОРОЖНЬО- ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ СЕРЕД ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Швидке збільшення інтенсивності руху

висуває серйозне завдання – забезпечення безпеки руху пішоходів. У попередженні дорожньо-транспортного травматизму важливу роль відіграє робота дорослих з роз'яснення дошкільникам правил дорожнього руху і прищеплення навичок дисциплінованості на вулицях і дорогах. Щоб не допустити лиха на дорозі, вам необхідно:

- не подавати дітям негативного прикладу, порушуючи правила дорожнього руху;**
- не чіплятися на підніжку транспорту і не стрибати на ходу, щоб своїм прикладом не заохотити дітей;**
- вчити переходити вулицю на зелене світло світлофора, користуватись підземним переходом;**

- на власному прикладі вчити користуватись нерегульованим пішохідним переходом;
 - при перетині вулиці нерегульованим пішохідним переходом радити дітям йти в загальній масі пішоходів, бо дитина сама ще не завжди здатна оцінити дорожню ситуацію;
 - не дозволяти дітям з'являтися зненацька перед транспортними засобами;
 - вчити дітей правильно обходити транспорт на зупинках (автомобіль та автобус – позаду);
 - не дозволяти дітям самотійно користуватись громадським транспортом;
 - не допускати ігор дітей на проїжджій частині дороги;
 - не дозволяти дітям грати з м'ячем, кататися на велосипеді, ковзанах, роликах, лижах, санчатах на проїжджій частині дороги та поблизу від неї.
- Телефон виклику міліції – «102».

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ
БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Життя потребує від наших дітей вміння

орієнтуватись і

знаходити вихід з непередбачених ситуацій. Чим менше у дитини знань, тим більше небезпеки з боку оточуючого середовища.

Щоб вберегти дитину від біди, треба пам'ятати та дотримуватись наступних правил:

- не залишати дітей дошкільного віку самих, навіть на короткий час;**
- вчити дитину користуватися дверним вічком;**
- не дозволяти відчиняти двері незнайомим людям, навіть одягненим у міліцейську форму;**
- вчити користуватися телефоном для виклику служб 101, 102, 103, 104;**
- забороняти підбирати на вулиці незнайомі предмети – вони можуть бути небезпечними;**
- забороняти бавитися ріжучими, гострими та вибухонебезпечними предметами;**

- не дозволяти користуватися ліфтом без супроводу дорослого родича;
- запобігати формуванню в дитині жорстокого ставлення до тварин;
- не дозволяти дражнити тварин;
- не дозволяти вмикати електроприлади за відсутності дорослих;
- не дозволяти виходити на балкон, відчиняти вікна;
- не дозволяти визирати у відчинене вікно;
- вчити дітей звертатися по допомогу до відповідних органів;
- вивчити з дитиною домашню адресу або вкладати в кишені «особисту картку» з даними дитини.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОЖЕЖІ ВІД ПУСТОЦІВ ТА НЕОБЕРЕЖНОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВОГНЕМ

Щоб не допустити пожежі необхідно виконувати наступні правила пожежної безпеки:

- зберігати сірники в місцях, недоступних дітям;
- не дозволяти дітям розводити багаття;
- не дозволяти самотійно вмикати електронагрівальні прилади;
- не дозволяти користуватися газовими приладами;

- не допускати перегляд телепередач, користування комп'ютером за відсутності дорослих;
- не залишати малолітніх дітей без нагляду;
- не вмикати електроприлади з пошкодженим дротом чи струмоприймачем;
- не нагрівати лаки та фарби на відкритому вогні;
- не заставляти шляхи евакуації (лоджії, балкони, коридори);
- не зберігати на балконах легкозаймисті речовини (бензин, мастила, ацетон);
- не сушити речі над газовою плитою;
- не користуватися саморобними ялинковими гірляндами;
- не влаштовувати піротехнічні заходи з балкону та поряд з будівлею;
- не палити в ліжку.

При виникненні пожежі негайно викликайте пожежну охорону за телефоном «101».

ДІЇ ПІД ЧАС ВИНИКНЕННЯ ПОЖЕЖІ

Щоб зберегти життя своє та ваших близьких, дотримуйтесь послідовності дій під час виникнення пожежі:

- подзвонити до служби порятунку за номером 101;

- викликаючи службу порятунку, чітко називати адресу, поверх, номер квартири та своє прізвище; сповістити, що саме горить;
- негайно евакуювати з приміщення дітей, немічних людей та людей похилого віку;
- при евакуації уникати користування ліфтом, бо є ризик відключення ліфта від електроструму;
- при евакуації з висотного будинку більше шансів мають ті люди, що не біжать вниз крізь дим та вогонь, а шукають порятунку на даху будівлі;
- пересуватися потрібно швидко, але зважати на те, що кисню більше біля підлоги, а тому краще до виходу повзти, закриваючи обличчя вологою тканиною;
- при евакуації заручитися чієюсь підтримкою, хто вас підстрахує і допоможе, якщо ви знепритомнієте від диму;
- намагатись загасити полум'я засобами первинного пожежогасіння;
- до первинних засобів належить вода, пісок, товста зволожена тканина (ковдра, килим), вогнегасник;
- за можливості м'які предмети вкинути до ванни та залити водою;

**– вимкнути електропроводку, щоб
уникнути ураження електрострумом;
– не відчиняти вікна, щоб не живити
пожежу свіжою притокою кисню;
При виникненні пожежі негайно
викликайте пожежну охорону за
телефоном «101».**